

ואם אין מורה אנכי -
 האשה המבקשת בנים פעמים הוא משום דמבקשת
 אהבה, דטוב האשה לגדל ולהשעשע בנים,
 פעמים משום חוטרה לידה ומרא לקבורה,
 המונעת בנים משום מענוג ראה להחפיים בנה
 שאינה מראה לה אהבה ומה יתירה, וכמאמר
 אלקנה לחנה [ש"א א' ח'] למה תכני הלל אנכי
 טוב לך מעשרה בנים, והיינו דחנן שלח מס'
 נדרים האומרת שמים בני לביך יעשה סעודה
 ויפיים, אבל אם טוענת משום חוטרה לידה כו',
 אין ענה בפיוס, וכדאי בפ' הע"י [יבמות ס"ה
 ז'] דמיד שמבקשת מזה הטעם יוצא וחתן כתובה,
 והיינו שקפלה חנה ונדרה ונתתה לאמתך וע
 אנשים ונתתו לה' כל ימי חייו, שרונה על המעד
 שחשדה אלקנה שמרעשת עולם בשביל מענוג,
 ואינו ראוי להיות כן, ומש"ה אמר לה הלל אנכי
 טוב לך וגו', וא"כ ראוי לחומר על זה המענוג, על
 כן נדרה שהחנהו למשקן ולא משעשע עמו כלל.
 וכן רחל אמרה דעיקר הרעש שאינה מתפייסת
 באהבתו הימירה לה, הוא בשביל דאם אין ממה
 אנכי, וכדאי בב"ב דקט"ז דמי שאין לו בנים
 כמיצו ביה מיתה ומי שיש לו בנים כמיצו ביה שכינה.

הא"כ דבר

כי הויה דאחאי לקמיה דראמי אמרה ליה יהב לי בתובהאמר
 ליה ול לא מבקשת אמרה ליה מסיבו דיליה מאי חודיה עלה דרך אחתא
 אמר כי הא דראי כפינן דהויה דאחאי לקמיה דרב נחמן אמר לה לא מבקשת
 אמרה ליה לא בעיא דך אחתא חמיא לידה ומרה לקבורה אמר כי הא דראי
 בפניו

אמר דבר

אך התוספות במקום מנסים להתחקות אחר הסיבה העמוקה יותר ליציאתו של
 אלישע בן אבוה לתרבות רעה ומביאים מקור מן הירושלמי בו אלישע מספר
 סיפור איש על יום מילתו, וז"ל:
 "ישוב אחריה דבר מראשיתו, בזמן שהוא טוב מראשיתו וכלומר טוב אחרית
 דבר רק אם טוב הוא מראשיתו.
 וכי היה המעשה: וכי מספר אלישע בן אביהו) אביוה אבי בגדולי והשלוס היה,
 ביום שבו למנהלי (למלו אותה) קרא לכל גדולי ירושלים והושיבן בבית אחד ולר
 אלישע ולר יהושע בבית אחר. בן דאבלו ושרון שרון כהן וברקיק נבון
 של המומנים אביו וקדוה) אמר עד דאלין עסקך בדידתו נעסוק און בדין,
 ישבו ותעסקו בדברי תורה, ידה אש בן השמים ודקיפה אותך.
 אמר להן אביוה, גברין מה באהם לשרוף ביתי, אמרו לו הם ועלום אלא וישבין
 היינו ותוורין בדברי תורה, מתורה לנביאים ומנביאים לבתרים ויהי מרכיב
 שמחים כחיתתן מסיני, לא באש יתנו? אמר להן הואיל וכן הוא כוונת של תורה,
 אם יתקיים ה"בן הזה, לתורה אני מפיישו" (תוס' שם) דיה ישונו בנים שובבים
 ע"י ירושלמי הניגה פ"ב ה"א)
 אביוה, אביו של אלישע מתפעל: מי שלומד תורה יכול להוריד אש משמים!! והו
 כוחה של תורה! אם כך, את הילד הזה אני מפרוש לתורה.

משך הירושלמי ואומר: "ולפי שלא היחה כוונתו לשמים, לפיכך לא נתקיימו ב"י
 לכאורה מיד עולה השאלה, הלא מתוך שלא לשמה בא לשמה! אינה חסרון
 מהותי היה בכוונת אביוה שגרם לכך שבנו אלישע יוצא לתרבות רעה?
 כפי שראינו, הנמרא אמרה שייחזר יוני לא פסק מפומיה, אך ברשינו גירסה
 נפלאה: "וכי יוני לא פסק בביתו".
 יש כאן ענין נוקב מאוד. זמר יוני לא פסק מביתו של הילד הזה שנשלח ללמוד
 תורה, אביוה האב התלחב מכותם של החכמים ואמר שהוא מקדיש את בנו
 לתורה, יפה מאוד! אבל האם כשהפריש את בנו לתורה, ידע גם להפסיק בבית
 את הומר היווני? הוא השאיר את ה"רדיו פתוח, בבית לא השתנה כלום, אומר
 רש"י מכאן זה מתחיל: ומתוך שאלת האוירה הזו הוא סגן בבית אביו, כך נתגבש
 בביתו אח"כ.
 גם אם האבא אינו תלמיד חכם, אם הוא קובע עיתים לתורה הרי שהילדים
 יסופים ערכים של אהבת תורה ויחשי' נכון, אבא אינו יושב כל היום ולומד אבל
 יש לו חברותא, יש לו דף יומן, הוא נשאר לשעור אחרי התפילה, את זה רואה
 הילד. כא מספיק לומר "הילדואי ורובן שלו יהיה בן תורה", צריך שהאבא בעצמו
 יקבע עיתים לתורה, צריך גם לסגור את ה"רדיו בבית, הבית צריך להשתנות
 מבנים.

דקני בני חנוך משה

אמר דבר

משום דמי שאין לו בנים, אין מי להזכיר שמו
 ולהעיר זכרו מן הקבר, אבל מי שיש לו בנים
 וצנים מזכירים אותו, מש"ה כמיצו ביה שכינה,
 דהרי הוא כמי ששוכב והצנים מעירים אותו, והוא
 מלצת חוטרה לידה, כמו השוכב וקשה עליו לקום,
 אמנם כשאוחז מקל צידו להשען עומד עמו, כך
 שכן הוא המסייע להזכיר שמו האבד מן העולם:
 (ב) אשר מנע במוך - לא כשם שאמה מושב
 עני לאה אינם חסובים אללי כ"כ ודומה אני
 חלו לא זכיתי, אלא ממך הוא שמנע: (ג) אמת-י.
 כמו שאמרה שרה ברא נח אל שפחתך, דרכל
 הנדרה אותה ולא נקראה אלא אמה כמו אמה
 הצריכה, אבל מנ"מ כמיצו להלן שפחה שהמה
 משמשות כמו מקדש וכשפחות, וכדאי בב"ב
 דקט"ז דמשמש כעבדל קאמר: ותל"ד על ברבי.
 ע' מש"כ לעיל גבי שרה: (ה) ותל"ד ליעקב.
 כן כמיצו בכל בני האמהות, להודות שהיו בני יעקב
 ולא בני שפחה שאין הולכין אחר האב: (ו) וגם
 שבע בקרי - לשון זה במקום שמדבר על הקצ"ה
 שהוא שבע בקול, ולא כמיצו חס קולה, אלא משמעו
 שראה לרה לבדה, ועל כן שומע בקול אע"ג שאינו
 מתוקן כל צרכו, אבל הרי הוא בא מעסק הלל,
 וכמו שביארנו בס' דברים א' מ"ה בפסוק ולא
 שמה ה' בקולכם, והראתה לדעת שמצינה שלא
 בצדק דברה ליעקב, אבל מרוב צערה דברה,
 ורחמנא לנח צנו וידע צערה:

הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים,
 כי האשה אינה מצווה על פריה ורבייה ואי דבעית
 חוטרה לידא ומרא לקבורה הלא אנכי טוב
 לעור ולמנן:

אמר דבר

כבוד בנים

ויובא יעקב ובה בהר ויקרא לאחיו לאמל לחם
 (בראשית, ל"א, ב"ד).

ר"ל: וזכי אחיו היו, את אחי תהו לית ותלהו קבורה
 והלא בניו היו? אלא כשהניחו לשכנו, דיתה
 אותו לו וקרא אותו לו אחים
 (פ"ד, קהלת ו).

הורים, ובחוד הורים מסורים ביותר, מצפים ליחס של
 כבוד מצד ילדיהם, ואמנם והיו מצות התורה: בכד את
 אבך ואת אמו - איש אמו. ואביו תיראני. וגדולה
 וקדושה וחמורה מצוה זו, ואשרי מי שנוכח לקיימה כמאמרה,
 בשלמותה. בכל דקדוקיה וכוונותיה.
 אבל גם על ההורים ישנה חובת כיבוד כלפי ילדיהם
 שנתבטרו. זהו חלק ממצות תורה שההורים מצוים עליה.
 על ההורים לזכור שילדיהם שנחבטו דווישם הכרה בגרוותם,
 ואינם רוצים שיוטישו לראות בהם ילדים. ואם אין מזכירים
 בגרוותם, או אפילו מתעלמים ממנה גרידא, הרי הם גושים
 להוכיח את בגרותם ע"י התמרדות בדבור או גם במעשה,
 וסופה מי ישורנה ומי ישערה.
 על ההורים להכיר מיד בסימני בגרות גופנית ורוחנית
 של ילדיהם, ולהסתגל אליה ולהכיר בה, ולהוכיח בהרחם זאת
 להלכה ולמעשה. ואז יוכלו מחדש להיות מחנכים טובים
 ונשענים לילדיהם שנתבטרו. אשרי ההורים העומדים במאמץ
 זה בכל יבולתם, ואשרי הילדים הנוכחים להורים כאלה.

הרב זצ"ל (א"ת) - רוח נז

דוגמא אישית. החיוב הגדול של ההורים הוא לשמש
 דוגמא. כל ילד רוצה באופן טבעי להזהות עם חוריו ולחקות
 אותם. אם הדוגמא שהם מראים היא טובה, והיחס שבין
 ההורים והילד הוא יחס בריא, יחס לבבי וחם, אזי באופן
 טבעי יחיד ירצה לחקות כמו אביו שלו, והילדה תרצה לחקות
 כמו אמה. אחד מעיקרי החינוך החשובים ביותר הוא
 הדוגמא האישית. אם הורים דורשים מגילדים דברים שהם
 עצמם אינם עושים - הם עלולים לקלקל את הילדים
 לגמרי.

הרב זצ"ל (א"ת) - רוח נז

חינוך וזאחריות עצומה. כל חינוך של האדם בעולמו הוא
 לשבור על חסדון שחקביה נתן לנו, לגדל את חסדון הזה
 בשאריה בוח, ולדעת את האחריות בדוגמא שנותן האב,
 ובדוגמא שנותנת האם.
 לדעת לתת לילד נשמה של תורה. לא רק הרגל טכני, לא
 רק את הדרך המעשית איך צריך לקיים. משמח - זאת
 אומרת שמחה של מצוות, חינוך של מצוות, יופי של מצוות.
 לחטטים לילדים טעם של מצוות. לתראות לחם מה עושים
 כאן, לפקוח לחם את העיניים לראות את פלאי הברואה.
 כששולטים אמונה כוזב בילד - יש תקוות שחילד יגדל,
 ורצה בעצמו לעלות ולהתעלות בתורה. כשחוא בעצמו ורצה
 להתעלות - חשגנו את מגמת החינוך. החינוך משול
 להדלקת חנר בבית החינוך. "בהעלתך את תרונות" - עד
 שתחא שלחבת עולה מאלוה. האבא צריך להדליק את
 חנשמה של חילד עד שחשלהבת של אהבת התורה עולה
 מאליה.
 זריעה ובנין בחינוך הרב שלמה וולבה עמ' נ"ה-נ"ו.